

Vývoj podnikání v letech 1938-1945

Dopady Mnichova
a nacistické okupace

Obsah přednášky

- Důsledky přijetí Mnichovské dohody
- Nacistická okupace a její vliv na české podnikání
- Hlavní ekonomická specifika Slovenského státu

Dopady územních změn

- ČSR přišlo o 30 % svého území a třetinu obyvatel.
- V obsazených územích zůstaly dvě pětiny průmyslové kapacity
- Zúžil se vnitřní trh

Regulace podnikání v pomnichovském období

- Objevily se snahy o centralizaci v různých oblastech podnikání a chystaly se projekty povinných organizací v jednotlivých odvětvích hospodářství.
- Vzhledem k přílivu uprchlíků z obsazených území bylo omezováno zakládání nových živností.
- V obchodním podnikání se prosazovaly nacionalistické tendence (heslo „svůj k svému“).

Nárůst německého vlivu v době tzv. druhé republiky

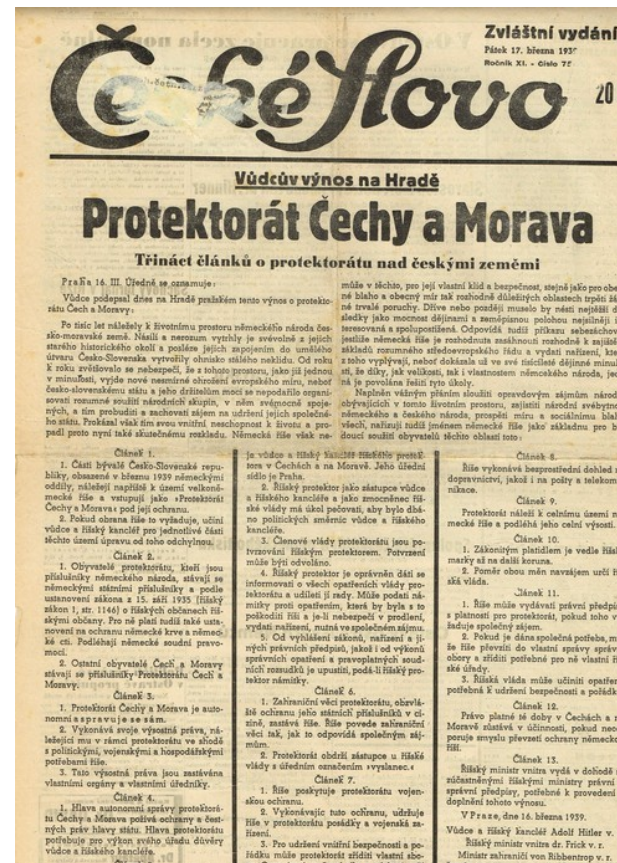
- Nejen v obsazeném pohraničí se začal prosazovat německý kapitál
- Současně nastal pozvolný odliv západního kapitálu
- Pod německým vlivem se československý vývoz začal orientovat na německé trhy

14.-15. březen 1939 – obsazení českých zemí

Protektorát Čechy a Morava

- Jeho zřízením byly české země začleněny do německého velkoprostorového hospodářství
- Byla zaváděna centrálně řízené hospodářství, provázené masivní militarizací

Charakteristika nových rysů hospodářského vývoje

- V průmyslových závodech byl stanoven přesný výrobní program
- V zemědělství byl zaveden systém povinných dodávek
- Do oběhu byla dána i německá marka
- V roce 1940 byla vytvořena celní unie mezi Protektorátem a Německem
- Fakticky byla nařízena pracovní povinnost a byl zaveden přidělový systém

Zásahy do podnikání

- Právomoci jednotlivých podniků byly omezeny
- Byly zřízeny povinné ústřední svazy pro jednotlivá odvětví
- Průmyslové podniky podléhaly Ústřednímu svazu průmyslu pro Čechy a Moravu

Germanizace

- Projevovala se v několika rovinách (personálními zásahy, přímou konfiskací či získáváním kapitálových pozic)
- Ve velké míře se prosazoval i říšskoněmecký kapitál
- Součástí germanizace byla konfiskace židovského majetku

Arizace – vyvlastnění židovského majetku

Č. j. 19.040 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 čís. jedn. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským zakazují na základě čl. 2. a 3. odstavce 1. zákona o organisaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. z. a n.

s okamžitou platností Židům nakupovati v arijských obchodech, pokud se týče prodejnách výtěžkových a hospodářských společenstev mimo denní dobu od 11. do 13. a od 15. do 16.30, která se touto vyhláškou pro Židy jako doba nákupní stanoví.

Majitelům, pokud se týče odpovědným zástupcům obchodních podniků a prodejen výtěžkových a hospodářských družstev ukládá se pak, aby neprodleně umístili na význačném místě při vstupu do obchodních místností vývěsky v německé a české řeči, které obsahují stanovení výše uvedené nákupní doby pro Židy a spolu zákaz nákupu pro Židy mimo stanovené hodiny.

Nedbání zákazu a nařízení daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3. odst. 1. citovaného zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 5. srpna 1940.

Policejní president:
CHARVÁT v. r.

- Židé od začátku okupace čelili různým formám perzekuce
- V červnu 1939 byl vydán **výnos říšského protektora o židovském majetku**
- Konečná fáze arizace nastala v r. 1941 v souvislosti s přípravou hromadných deportací

Slovenský štát (1939-1945)

- Zachoval si formálnu nezávislosť
- Fakticky bol nemeckým satelitom
- V jeho čele ve funkcii prezidenta Msgr. Jozef Tiso

Tajný protokol o hospodářské a finanční pomoci

- Byl součástí smlouvy o ochraně Slovenska Německem z března 1939
- Podle něj měla být zemědělská produkce, dřevařský a lesní průmysl a surovinové zdroje využívány vzhledem k potřebám Německa

Specifika Slovenska v hospodářské oblasti

- Na vnitřním trhu zde neobíhala marka
- Nebyla zde zřízena celní unie
- Vzrostla pozice domácího kapitálu

Slovenské národní povstání (srpen 1944) a jeho důsledky

- Ochromilo dopravu v zemi a znemožnilo německé armádě styk týlu s frontou a odvoz cenných zařízení do Německa
- Na rozsáhlých územích byla zcela zastavena výroba

Shrnutí

- Po přijetí Mnichovské dohody v roce 1938 se začal v ČSR prosazovat německý vliv.
- Německo po okupaci českých zemí v roce 1939 chtělo využít především průmyslový potenciál českých zemí a přeměnit je v jednu ze svých hlavních zbrojíren.
- Včlenění ekonomiky českých zemí do německého velkoprostorového hospodářství měla napomoci rozsáhlá germanizace. Její součástí byla také konfiskace židovského majetku (arizace).
- Slovensko se stalo fakticky německým satelitem, ale zachovalo si větší míru.